

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 12597-01-21 איבגי ואח' נ' חברת קו צינור אילת אשקלון בעמ ואח'

ת"א 16731-03-21 זיגזג ואח' נ' חברת קו צינור אילת אשקלון בעמ ואח'

לפני כבוד השופטת אירית קלמן ברום

תובעים שרון איבגי ועוד 572 אחרים
ע"י ב"כ עו"ד דוד מנע, חיה מנע

נגד

נתבעות 1. חברת קו צינור אילת אשקלון בע"מ
ע"י ב"כ עו"ד אהרן מיכאלי, יהודה רוזנטל, אסף דהן
2. מדינת ישראל - המשרד להגנת הסביבה
ע"י ב"כ עו"ד לילך נחום

פסק דין

1
2 הבקשה לסילוק על הסף שלפני מעוררת את השאלה מהו דינה של תובענה קבוצתית, בעלת
3 סממנים של תובענה ייצוגית, אשר הוגשה לאחר הגשת תובענה ייצוגית באותו ענין.

4 רקע רלוונטי

5 1. מונחות לפני שתי תובענות, התובענה הראשונה, ת"א 12597-01-21 איבגי ואח' נ'
6 חברת קו צינור אילת אשקלון בע"מ ואח', הוגשה ביום 7.1.2021, בשם 300 תובעים
7 (להלן: "תביעת איבגי"). התובענה השנייה, ת"א 16731-03-21 זיגזג ואח' נ' חברת קו
8 צינור אילת אשקלון בע"מ בע"מ ואח', הוגשה ביום 8.3.2021, בשם 273 תובעים
9 (להלן: "תביעת זיגזג"). שתי התובענות הוגשו כנגד חברת קו צינור אסיה אירופה
10 בע"מ (להלן: "קצא"א") (פעילות שעברה מחברת קו צינור אילת אשקלון בע"מ)
11 וכנגד המשרד להגנת הסביבה. שתי התובענות הוגשו על ידי אותם באי כח והן זהות
12 (למעט פסקת מבוא בתביעת איבגי).

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 12597-01-21 איבגי ואח' נ' חברת קו צינור אילת אשקלון בעמ ואח'

ת"א 16731-03-21 זיגוג ואח' נ' חברת קו צינור אילת אשקלון בעמ ואח'

- 1 2. בהתאם להחלטתי מיום 18.10.2021, בהסכמת הצדדים הדיון בשתי התובענות
- 2 אוחד. בשל ריבוי מספר התובעים, זהות עילות התביעה והסעד, תכונה תביעת איבגי
- 3 יחד עם תביעת זיגוג, מכאן ואילך "**התובענה הקבוצתית**".
- 4 3. התובענה הקבוצתית הוגשה בעקבות דליפת דלק במתקן של קצא"א, שגרמה
- 5 למטרדי ריחות קשים ביום 26.11.2020 ולנזקים נוספים, כפי שעוד יפורט בהמשך.
- 6 4. הנתבעות ביקשו לסלק על הסף את התובענה הקבוצתית ולמצער לעכבה, בטענה כי
- 7 ביום 29.11.2020 הוגשו לבית המשפט המחוזי בבאר שבע שתי בקשות לאישור
- 8 תובענה ייצוגית (ת"צ 68513-11-20 ו-ת"צ 67156-11-20, להלן: "**בקשות האישור**")
- 9 העוסקות באותו ענין.
- 10 5. נזקי התובעים הוערכו על בסיס נזק לא ממוני בגובה 15,000 ₪ לכל תובע.

תמצית עילות התובענה הקבוצתית

- 11
- 12 6. מפגע סביבתי – כתב התביעה מייחס לנתבעת 1 גרימת מפגע ריח, על פי סעיף 3 לחוק
- 13 למניעת מפגעים, תשכ"א-1961 (להלן: "**חוק למניעת מפגעים**") ועל פי הגדרת
- 14 "מפגע סביבתי" בסעיף 1 לחוק למניעת מפגעים סביבתיים (תביעות אזרחיות),
- 15 תשנ"ב-1992 (להלן: "**חוק למניעת מפגעים סביבתיים (תביעות אזרחיות)**").
- 16 הנתבעת 2 לא מילאה חובותיה נוכח הסכנה לזיהומי אוויר חוזרים הנגרמים על ידי
- 17 הנתבעת 1.
- 18 7. מטרד ליחיד – מכח סעיף 13 לחוק למניעת מפגעים כמשמעו בסעיף 44 לפקודת
- 19 הנזיקין [נוסח חדש] (להלן: "**פקודת הנזיקין**"). התובעים סבלו מחוסר נוחות, עגמת
- 20 נפש, כאבי ראש, בחילות, הקאות, סחרחורות ונאלצו להישאר סגורים בבתיהם
- 21 למשך שעות בהנחיית הרשויות.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 12597-01-21 איבגי ואח' נ' חברת קו צינור אילת אשקלון בעמ ואח'

ת"א 16731-03-21 זיגזג ואח' נ' חברת קו צינור אילת אשקלון בעמ ואח'

8. רשלנות והפרת חובה חקוקה – הנתבעת 1 הפרה את סעיף 3 לחוק למניעת מפגעים
1 ואת חוק אוויר נקי, תשס"ח-2008 (להלן: "חוק אוויר נקי") כאשר סעיף 70 לחוק
2 מחיל את הוראות פקודת הנזיקין. התובעים טוענים בנוסף לקיומן של עוולות
3 הרשלנות, מטרד ליחיד והפרת חוק חקוקה. הנתבעות לא מנעו את הנזק שנגרם,
4 פעלו בניגוד לדין, תוך התרשלנות ואי קיום החובות המוטלות עליהן, לרבות קביעת
5 נהלים, הפעלת נהלים, פיקוח, בקרה, דיווח, שמירה על איכות החיים, בריאות
6 האזרחים, ועל הסביבה.
7

8 הבקשה לסילוק על הסף

9. עניינן של בקשות האישור במטרדי ריח וזיהום אוויר שאירעו ביום 25.11.2020
10 שמקורם במתקני קצא"א. עילות התביעה כוללות גרימת מפגע סביבתי כהגדרתו
11 לעיל (בדומה לתובענה הקבוצתית), הפרת חובה חקוקה, רשלנות ומטרד ליחיד
12 והנזק הנטען בהן מוערך בסך של 1,000 – 1,500 ₪ לכל חבר קבוצה. תביעת איבגי
13 הוגשה כחודש וחצי לאחר הגשת בקשות האישור ותביעת זיגזג הוגשה כחודשיים
14 לאחר מכן.

10. אין היגיון, הצדקה או צורך בבירור התביעה הקבוצתית נוכח קיומן של בקשות
15 האישור הואיל ומדובר בכפל הליכים בלתי יעיל שאף עלול להוביל להכרעות
16 סותרות. הגשת התביעה הקבוצתית מהווה התנהלות חסרת תום לב, שימוש לרעה
17 בהליכים משפטיים, הכבדה, סרבול וחתיירה תחת מוסד התובענות הייצוגיות.
18 התביעה הקבוצתית הוגשה וסווגה באופן מלאכותי ככזו מטעם טקטי הואיל והוגשה
19 באיחור לעומת בקשות האישור והיה עליה "להתחרות" מולן. מדובר בתובענה
20 ייצוגית במסווה.
21

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 12597-01-21 איבגי ואח' נ' חברת קו צינור אילת אשקלון בעמ ואח'

ת"א 16731-03-21 זיגזג ואח' נ' חברת קו צינור אילת אשקלון בעמ ואח'

11. קידום התובענה הקבוצתית עלול לעודד הגשת תביעות "רגילות" וכך לעקוף את המגבלות הקבועות בחוק תובענות ייצוגיות וכן יאפשר שימוש לרעה בתביעות הפרטיות על מנת להשיג יתרונות בהליך הייצוגי.

12. הנזק הנטען בתביעה הקבוצתית דומה בסוגו לנזק הנטען בבקשות האישור. מתן פתח להבחנה בין ההליכים באמצעות כימות נזק שונה, שאינו מבוסס אלא על אומדנא, יאפשר לחתור תחת מוסד התובענות הייצוגיות ולעקוף את הוראות סעיף 7 לחוק לעניין מחיקתה של הבקשה המאוחרת.

13. ככל שלא תתקבל הבקשה לסלק על הסף את התובענה הקבוצתית מבוקש, למצער, לעכבה עד לאחר ההכרעה בבקשות האישור וזאת מהטעמים של קיום הליך תלוי ועומד, יעילות המערכת השיפוטית, מניעת כפל הליכים, חיסכון במשאבים, מניעת הכרעות סותרות, ועוד. בנסיבות שבהם התובעים בתביעה הקבוצתית הם חלק מהקבוצות הנטענות בבקשות האישור, לאור החפיפה בין ההליכים, יש בבקשות האישור להשפיע על התובענה הקבוצתית ואף לייתרה.

14. הנתבעות עדכנו כי ביום 24.5.2021 באי כח התובעים הגישו לבית משפט השלום תביעה קבוצתית נוספת בשם 31 תובעים, בעילות ונזקים זהים לתביעה הקבוצתית דנן, ובכך יש לאשש ולהצדיק את קבלת בקשת הסילוק.

תשובת התובעים לבקשה לסילוק על הסף

15. התובעים טענו כי תביעתם הוגשה בגין נזקי גוף (לא הוגשו חוות דעת בעניין שברפואה) והם מבקשים פיצוי אישי בגובה זהה לכל תובע. בבקשות האישור הוגשו ימים ספורים לאחר התרחשות האירוע מושא ענייננו. סכום הנזק האישי המבוקש בתובענה הייצוגית נמוך יותר. התובעים לא ידעו על עצם הגשת התובענה הייצוגית

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 12597-01-21 איבגי ואח' נ' חברת קו צינור אילת אשקלון בעמ ואח'

ת"א 16731-03-21 זיגזג ואח' נ' חברת קו צינור אילת אשקלון בעמ ואח'

- 1 במועד הגשת תביעתם. בית המשפט המחוזי בבאר שבע יתבקש להחריגם מהקבוצה
2 הנמנית על התובענה הייצוגית.
3 16. התובעים מבקשים לקדם את ההליך ולא להמתין להכרעה בבקשות האישור.
4

5 דיון והכרעה

- 6 17. לאחר שעיינתי בכתבי הטענות ושקלתי את עמדות הצדדים, הגעתי למסקנה כי דין
7 הבקשה לסילוק על הסף להתקבל. התובענה הקבוצתית, להוציא את כותרתה,
8 כוללת סממנים של תובענה ייצוגית ולמצער תובענה ייצוגית חלקית. כבר בפתח
9 התביעה נטען כי נגרמו נזקים לכלל תושבי אזור אשקלון, התביעה הוגשה בשם
10 מאות תובעים באופן כוללני, הנזק הנטען אחיד וזהה לכולם. זאת ועוד, התביעה
11 הקבוצתית הוגשה לאחר הגשת שתי תובענות ייצוגיות באותו ענין במחוז באר שבע.
12 הסממנים הייצוגיים אף באים לידי ביטוי בהתנהלות באי כח התובעים, הכל כפי
13 שיפורט להלן.

14 המסגרת הנורמטיבית

- 15 18. תקנה 41 לתקנות סדר הדין האזרחי, תשע"ט-2018 מקנה לבית המשפט סמכות
16 למחוק כתב תביעה ממספר טעמים לרבות כל נימוק שלפיו בית המשפט סבור שראוי
17 ונכון למחוק את התביעה. הלכה היא כי סילוק תביעה על הסף הוא אמצעי קיצוני
18 שיש לייחדו למקרים חריגים ומתאימים בלבד (ר' ע"א 7898/19 אלפרד כהן נ' צ.מ.ח
19 המרמן בע"מ, בפסקה 11 (28.7.2020); ע"א 6953/16 קאסם אבו חסן נ' מדינת
20 ישראל - פקיד הסדר המקרקעין חיפה, בפסקה 17 (10.5.2018); ע"א 7218/10 יוסף
21 שיליאן נ' בנק מזרחי טפחות בע"מ, בפסקה 10 (29.1.2012)).

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 12597-01-21 איבגי ואח' נ' חברת קו צינור אילת אשקלון בעמ ואח'

ת"א 16731-03-21 זיגוג ואח' נ' חברת קו צינור אילת אשקלון בעמ ואח'

19. בנושא מפגעים סביבתיים קיימים מסלולי תביעה שונים, וביניהם שני מסלולי תביעה אפשריים **בשם** קבוצה של נפגעים, הגשת בקשה לאישור תובענה ייצוגית והגשת תובענה קבוצתית, לצד הגשת תביעות אישיות.

20. סעיף 3(א) בצרוף פריט 6 לתוספת השניה לחוק תובענות ייצוגיות, תשס"ו-2006 (להלן: "**חוק תובענות ייצוגיות**") קובעים כי ניתן להגיש בקשה לאישור תובענה ייצוגית בקשר למפגע סביבתי נגד גורם המפגע כמשמעותם בחוק למניעת מפגעים סביבתיים (תביעות אזרחיות), בו "מפגע סביבתי" מוגדר כך:

"מפגע סביבתי – זיהום אוויר, רעש, ריח, זיהום מים, זיהום מי-ים, זיהום על ידי פסולת, זיהום על ידי חומרים מסוכנים, זיהום על ידי קרינה, פגיעה בסביבה החופית, מפגע אסבסט, פגיעה באזור מוגן, פגיעה באילן מוכן או בעץ בוגר, פגיעה ביער או פגיעה בערך טבע מוגן, והכל כשהם בניגוד לחיקוק, לצו, לתכנית, לרשיון עסק או לכל היתר או רשיון אחר, או שיש בהם פגיעה בבריאותו של אדם או גרימת סבל ממשי לאדם;"

כאשר המונח "זיהום האוויר" מוגדר כמשמעותו בחוק אוויר נקי, והמונח "ריח" מוגדר כמשמעותו בחוק למניעת מפגעים.

בדרך זו ניתן להגיש תובענות ייצוגיות במקרים של עוולות המוניות בגין מפגע סביבתי, אף אם סכומן גבוה באופן יחסי (ליתרונות מכשיר התובענה הייצוגית במקרים כאלה, ר' אלון קלמנט "גבולות התביעה הייצוגית בעוולות המוניות" **משפטים** לד 301 (תשס"ד)).

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 12597-01-21 איבגי ואח' נ' חברת קו צינור אילת אשקלון בעמ ואח'

ת"א 16731-03-21 זיגוג ואח' נ' חברת קו צינור אילת אשקלון בעמ ואח'

21. סעיף 10 לחוק למניעת מפגעים סביבתיים (תביעות אזרחיות) מאפשר למי שנפגע או
עלול להיפגע ממפגע סביבתי, להוציא צו מניעה או צו לתיקון המצב ואינו מאפשר
קבלת פיצוי על נזקים שנגרמו עקב המפגע אלא אם מדובר על מפגע חוזר כהגדרתו
בסעיף 9 לחוק. יאמר מיד שענייננו אינו מצוי במסגרת מסלול זה שכן אין מדובר
בתביעת נציג בשם קבוצה אלא בתובענה קבוצתית במשמעות "קולקטיבית" או
"המונית". במאמר מוסגר יאמר כי אילו היתה התובענה דנן מסווגת כתובענה
קבוצתית, כמשמעה בסעיף 12 לחוק למניעת מפגעים סביבתיים (תביעות אזרחיות),
אזי ניתן היה לקבוע בנסיבות כי סעיף 10 לחוק מהווה הסדר שלילי המונע הגשת
התובענה בגין המפגע הנטען. אך לא בתוואי הזה צעדתי.

22. מטרותיו של חוק תובענות ייצוגיות, כאמור בסעיף 1 לחוק, כוללות בין היתר ניהול
יעיל, הוגן וממצה של תביעות והפסיקה בנדון עניפה. כך למשל, נפסק בפסק דינה של
כב' הנשיאה א' חיות ב-ע"א 7115/14 שרון סירוגה-ברניר נ' סלקום ישראל בע"מ,
בפסקה 23 (3.7.2017) (להלן: "ענין סירוגה-ברניר"):

14 **"חוק תובענות ייצוגיות אינו אלא מכשיר דיוני לאיחודן של**

15 **תביעות רבות תחת קורת גג אחת"**

16 וביחס ליעילות ולהיבט הציבורי נפסק למשל ב-ע"א 10085/08 תנובה - מרכז
17 שיתופי נ' עזבון המנוח תופיק ראבי ז"ל, בפסקה 21 (4.12.2011):
18

19 **"חשיבות נוספת הנודעת להליך התובענה הייצוגית עליה עמד**

20 **בית המשפט, נוגעת לכך שיש בהליך זה כדי למנוע ריבוי**

21 **תביעות ולחסוך במשאבים שיפוטיים וגם מבחינה זו תורם**

22 **מוסד התובענות הייצוגיות את תרומתו בהיבט הציבורי"**

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 12597-01-21 איבגי ואח' נ' חברת קו צינור אילת אשקלון בעמ ואח'

ת"א 16731-03-21 זיגוג ואח' נ' חברת קו צינור אילת אשקלון בעמ ואח'

1
2 ור' גם : פסקה 9 לפסק דינה של כב' הנשיאה ד' ביניש (כתוארה אז) ב-ע"א 345/03 דן
3 רייכרט נ' יורשי המנוח משה שמש ז"ל (7.6.2007).

4 23. הואיל והליך בפני אינו תובענה ייצוגית, ממילא אין בסמכותי להעביר את הדיון
5 למותב הדן בבקשות האישור במחוז באר שבע. אילו היו התובעים מגישים בקשה
6 לאישור תובענה ייצוגית, יש להניח כי בקשה להעברת הדיון היתה מוגשת בהתאם
7 להוראות סעיף 7 לחוק תובענות ייצוגיות ובית המשפט היה רשאי להורות על העברת
8 הדיון לבית המשפט שאליו הוגשה בקשת האישור המוקדמת יותר (סעיף 7(א)(1))
9 לחוק תובענות ייצוגיות) או מצווה היה לעשות כן אילו גם היה דמיון רב בין
10 הקבוצות (סעיף 7(א)(2) לחוק). הואיל והתובעים הגישו תביעה רגילה, ולא הוגשה
11 כל בקשה להעברת הדיון, אדון בבקשת הסילוק לגופה.

12 מאפייניה הייצוגיים של התובענה

13 24. התובענה הקבוצתית שבפני אמנם אינה נושאת את הכותרת "תובענה ייצוגית" אך
14 למעט הגדרת קבוצת תובעים היא כוללת סממנים של תובענה ייצוגית. התובענה
15 הוגשה כאמור על ידי צירופם של מאות תובעים, נוסחה באופן אחיד וכוללני וזאת
16 על יסוד מסכת עובדתית אחת ותוך דרישה לפיצוי בסכום שהוערך באופן זהה לכל
17 אחד מהתובעים בסך 15,000 ₪. הלכה למעשה, התובענה הקבוצתית אינה מבדלת
18 את רשימת התובעים מחברי הקבוצה הנטענת בבקשת האישור, למעט מכך שהיא
19 נוקבת בגובה נזק שונה וגבוה יותר, ללא כל כימות ממשי, ודאי לא כזה המתייחס
20 למיהות רשימת התובעים.

21 25. יתר על כן, התובעים בתובענה הקבוצתית לא כפרו בחפיפה בין התובענות ובין
22 השאלות המשותפות העומדות לדיון ואף לא טענו כי עניינם שונה והיכללותם
23 במסגרת בקשת האישור תפגע בהומוגניות של הקבוצה הנטענת בבקשות האישור

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 12597-01-21 איבגי ואח' נ' חברת קו צינור אילת אשקלון בעמ ואח'

ת"א 16731-03-21 זיגזג ואח' נ' חברת קו צינור אילת אשקלון בעמ ואח'

- 1 שם או כי עניינם לא ייוצג שם בדרך יעילה והוגנת. למעשה, התביעה הראשונה, היא
2 תביעת איבגי, כללה פסקת מבוא אשר התייחסה למפגע הנטען ביחס לכלל תושבי
3 האזור פסקת המבוא בתביעת איבגי נפתחת בתיאור הבא (ההדגשות שלי – א' ק'
4 ב'):
- 5 "ביום חמישי, 26.11.2020 חשו תושבי אשקלון והסביבה בריח חריף מאד שהתפשט
6 במהירות וגרם לבהלה גדולה ולקשיי נשימה בקרב תושבי האזור.
7 בעקבות התפשטות הריח ועוצמתו החלו להתקבל בהנהלת העיר ובמועצות השכנות
8 טלפונים מבוהלים ותלונות רבות מצד התושבים, שעניינן מטרדי ריח קשים".
- 9 26. אמנם, אין מניעה כי קיומה של שאלה משפטית או עובדתית משותפת תאפשר
10 צירופם של מספר תובעים לתביעה קבוצתית אחת, אף אם עניינם אינו זהה, זאת
11 לשם מימוש תכלית היעילות הדיונית, חסכון בזמן ובמשאבים שיפוטיים. כך נפסק
12 למשל בעניינם של 27 מערערים בפרשת היעלמותם של 11 ילדים מבין עולי תימן
13 (ע"א 2392/19 **סלמה עוזרי נ' מדינת ישראל** (24.12.2019)) ור' גם את עניינם של 50
14 דייגי הקישון ושל צוללני הקישון (ע"א 6102/13 **מיכאל עצמון נ' חיפה כימקלים**
15 **בע"מ** (24.9.2015)). עם זאת, ככל שהמסכת העובדתית אחידה יותר, מספר התובעים
16 גבוה באופן משמעותי, לצד קיומם של תובעים פוטנציאליים רבים נוספים, ואף לא
17 מוגשות חוות דעת אישיות – שיקולי היעילות עשויים להטות את הכף לעבר ניהול
18 התובענה הייצוגית (כאשר ניתן), בפרט כאשר כזו כבר הוגשה, במסגרתה תתקבל
19 הכרעה משותפת ואחידה.
- 20 27. התובעים הצביעו על הבדל אחד בין תביעתם ובין בקשות האישור והוא סכום
21 הפיצוי המבוקש. אכן התובעים עתרו לפיצוי עבור נזק לא ממוני בגובה 15,000 ₪
22 עבור כל תובע, כאשר בבקשות האישור הוערך הנזק האישי בגובה 1,000 - 1,500 ₪.
23 הערכת הפיצוי מצד התובעים נעשתה באופן אחיד כפי שנהוג בתובענות ייצוגיות

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 12597-01-21 איבגי ואח' נ' חברת קו צינור אילת אשקלון בעמ ואח'

ת"א 16731-03-21 זיגוג ואח' נ' חברת קו צינור אילת אשקלון בעמ ואח'

- 1 (קיימת אפשרות לחלוקה לתתי-קבוצות), אומדן הנזק אינו קונקרטי, אומדן
2 שרירותי זהה לכל התובעים, לא בוצע כל כימות של הנזק, לא הוצג כל קריטריון
3 להערכת הנזק, פירוט או דרך לחישוב הנזק ונטען כי "כל אחד מהתובעים מעריך את
4 נזקו בסך 15,000 ₪ לכל תובע".
- 5 28. אכן קיימים קווי דמיון טיפוסיים בין תביעה קבוצתית-המונית ובין תביעה ייצוגית,
6 אך יש לציין כי עשויים גם להיות קווים מבחינים בין סוגי הליכים אלו. אחד
7 ההבדלים האפשריים הנו גובה התביעה האישית של כל תובע (ר' סטיבן גולדשטיין
8 וטליה פישר "יחסי הגומלין בין תביעות המוניות לתובענות ייצוגיות: היבטים
9 בסדרי דין" **משפטים** לד 21 (2004)). בנסיבות ענייננו, לא מצאתי כי קיימת נפקות
10 להבדל בסכום הנזק שננקב בתובענה הקבוצתית שבכוחה להסיט את נקודת האיזון
11 ולהקנות יתרון בניהול התובענה הקבוצתית ולא במסגרת תובענה ייצוגית. במאמר
12 מוסגר יצוין כי לעיתים רבות התובענה ייצוגית עשויה לאגד תובעים רבים להם נגרם
13 נזק שאינו מספיק לשם הגשת תובענה אישית אולם הליך של תובענה ייצוגית עשוי,
14 במקרים מתאימים, להוליד פיצוי בגובה אלפי שקלים לכל חבר קבוצה (ר' למשל
15 רע"א 4192/15 פריגו ישראל סוכנויות בע"מ נ' פלג רונית (21.11.2017); ת"צ (מרכז)
16 22182-10-11 רונית פלג נ' פריגו ישראל סוכנויות בע"מ, סע' 30 - 31 (28.5.2020)).

יציאה מהקבוצה

- 17
- 18 29. באי כח התובעים טענו במסגרת תשובתם לבקשה לסילוק התביעה על הסף, כי בית
19 המשפט המחוזי בבאר שבע, הדן בבקשת האישור, יתבקש על ידי התובעים לאשר
20 את אי-הכללתם בקבוצה הנמנית על התובענה הייצוגית. בהקשר לכך צורף רק
21 תצהיריהם של התובע שרון איבגי בתביעת איבגי ושל התובע דוד פרץ בתביעת זיגוג,
22 אשר הצהירו בזו הלשון:

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 12597-01-21 איבגי ואח' נ' חברת קו צינור אילת אשקלון בעמ ואח'

ת"א 16731-03-21 זיגזג ואח' נ' חברת קו צינור אילת אשקלון בעמ ואח'

- 1 "באשר לאמור בסעיף 9 'בתשובת התובעים' – הנני מצהיר, שאם וכאשר תאושרנה
2 התובענות הייצוגיות וינתן פרסום לאישור זה, או אז אפנה לבית המשפט ואבקש
3 להחריג את זכותי להיכלל בקבוצה הנמנית על התובענה הייצוגית".
- 4 30. הנני מוצאת טעם לפגם במענה זה מצד התובעים ממספר טעמים. ראשית, עמדה זו
5 צורפה על ידי תובע יחיד בלבד בכל הליך מתוך מאות תובעים. שנית, עמדה זו מתנה
6 את היציאה מהקבוצה באישור התובענה ופרסום אישור זה. אכן, סעיף 11 לחוק
7 תובענות ייצוגיות מאפשר יציאה מן הקבוצה, שהגדרתה קיבלה תוקף בהחלטת
8 אישור ניהול התובענה הייצוגית, בתוך 45 ימים מיום פרסומה של החלטת אישור
9 התובענה הייצוגית (או במועד מאוחר יותר שיקבע בית המשפט). עם זאת, נפסק כי
10 חבר בקבוצה רשאי לפרוש מקבוצת התובעים עוד לפני הכרעה בבקשת האישור
11 ובפרט נוכח מימוש עצמאי של זכות הגישה לערכאות (ר' ע"א 225/16 פולק נ' קבוצת
12 א' דורי בע"מ (4.5.2016) (להלן: ענין דוריי); ע"א 2566/20 זיו גלסברג נ' זר. פור.
13 יור (2000) בע"מ (26.11.2020)).
- 14 31. בשלב זה, הלכה למעשה, התובעים ממשיכים לאחוז את החבל משני קצותיו כאשר
15 על פניו עניינם נדון בשני הליכים, מחד בתביעתם הקבוצתית ומנגד בתובענה
16 הייצוגית ממנה לא ביקשו לפרוש. אציין כי במקרה אחר, בו הוגשה תובענה
17 קבוצתית במקביל לקיומם של הליכים ייצוגיים, נדחתה התובענה הקבוצתית על
18 הסף כאשר נקבע כי מובן מאליו שזכותם של התובעים לממש זכויותיהם במסגרת
19 התביעה הייצוגית, ר' ע"א 1850/20 אמיר חשין ז"ל נ' קלאב אין אילת אחזקות
20 בע"מ (13.7.2020) :

- 21 "בשולי הדברים נאמר את המובן מאליו שזכותם של
22 המערערים למצוא את מקומם בקבוצת התובעים בתביעה

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 12597-01-21 איבגי ואח' נ' חברת קו צינור אילת אשקלון בעמ ואח'

ת"א 16731-03-21 זיגזג ואח' נ' חברת קו צינור אילת אשקלון בעמ ואח'

הייצוגית ל"דמי ההחזקה" התלויה ועומדת לפני בית

המשפט על כל המשתמע מכך."

32. אף התנהלותם של באי כח התובעים מחזקת את הסממנים וההתנהלות "דה פקטו" כאילו מדובר בתובענה ייצוגית, בעלת תובע מייצג. תצהיריהם של שרון איבגי (מתביעת איבגי) ודוד פרץ (מתביעת זיגזג) הוגשו כתצהיר יחיד במסגרת תשובות התובעים לבקשה לסילוק על הסף ובקשר ליציאה מהקבוצה (טרם איחוד ההליכים), ולא הוגשו תצהירים מצד יתר התובעים, כאשר עמדתם משרתת לכאורה את הדברים שנטענו ביחס לכלל התובעים בהליכים אלו (יוער כי תחילה הוגש תצהירו של איבגי אף בתביעת זיגזג ולאחר שהנתבעת 1 טענה כי התנהלות התובעים מחזקת ביתר שאת את הבקשה לסילוק על הסף, נחתם והוגש התצהיר של פרץ בתביעת זיגזג).

33. יוער כי בענין דורי, אושרה יציאתו של תובע יחיד מהקבוצה (טרם אישור התובענה הייצוגית) תוך עיכוב ההליך עד להכרעה בבקשת האישור. שונים הם פני הדברים בענייננו, כאשר מדובר בקבוצת תובעים גדולה בעלי נזק אחיד ושאלה עובדתית ומשפטית זהה, אשר מבקשים כי עניינם ידון באופן קבוצתי נפרד. אכן, לא ניתן לכפות על חבר קבוצה להימנות על הקבוצה כנגד רצונו. עם זאת ניתן בהחלט להגביל את התנהלותו החילופית. כך למשל, ניתן לעכב את תביעתו האישית כפי שנעשה בענין דורי, וניתן, למשל, למחוק תביעה ייצוגית מאוחרת אשר הוגשה בשמו.

34. לבסוף יוער בהקשר זה כי אכן לעיתים ניהול תביעות פרטניות עשוי להיות יעיל יותר מניהול תובענה ייצוגית, זאת כאשר ניתן לזהות את שמות הנפגעים (ר' ח' ויניצקי וא' פלינט **תובענות ייצוגיות** 204 - 206 (2017)). ידה של גישה זו עשויה להיות על העליונה במקרים שבהם לא יהיה מנוס מבידור פרטני של התביעות, כמו טענה לנזק

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 12597-01-21 איבגי ואח' נ' חברת קו צינור אילת אשקלון בעמ ואח'

ת"א 16731-03-21 זיגוג ואח' נ' חברת קו צינור אילת אשקלון בעמ ואח'

1 ספיציפי כדוגמת נזק גוף שנתמכת בחוות דעת רפואית, או למשל, כאשר מספר
2 התובעים אינו גבוה במיוחד. בענייננו כאמור לא מתקיימים השיקולים המקנים
3 עדיפות לתובענה הקבוצתית, בפרט שרשימת התובעים אינה משקפת את מלוא
4 קבוצת הנפגעים.

5 הנתבעת 2 – מדינת ישראל - המשרד להגנת הסביבה

6 35. הבקשה לסילוק על הסף הוגשה מטעם שתי הנתבעות במשותף. מצאתי לנכון
7 להתייחס למיהותה של הנתבעת 2 – המשרד להגנת הסביבה, בהקשר לטענת
8 הנתבעות בדבר עקיפת המגבלות הקבועות בחוק תובענות ייצוגיות, אליה התובעים
9 לא התייחסו כלל. למעשה, התובעים טענו כי הנתבעות בהליך זה הן גם הנתבעות
10 בתובענה הייצוגית שהוגשה נגדן בבית המשפט בבאר שבע (סעיף 4 לתשובת
11 התובעים לבקשה לסילוק על הסף). מכל מקום, התייחסות זו הינה מעל הדרוש ואין
12 בה לשנות ממסקנתי.

13 36. סעיף 3(א) לחוק תובענות ייצוגיות קובע, ביו השאר, כי:

14 **"לא תוגש נגד רשות תובענה ייצוגית לפיצויים בגין נזק**
15 **שנגרם על ידי צד שלישי, שעילתה הפעלה או אי הפעלה של**
16 **סמכויות פיקוח, הסדרה או אכיפה של הרשות ביחס לאותו**
17 **צד שלישי"**

18 משמעות הסעיף היא שכאשר נגרם נזק על ידי צד שלישי המפוקח על ידי המדינה,
19 לא ניתן להגיש נגד המדינה תובענה ייצוגית. אכן, הגנה זו המוקנית למדינה אינה
20 הגנה מהותית החוסמת דרכו של הפרט להיפרע מהמדינה בתביעה אישית, ככל
21 שיוכיח את עילתו. בפרט, כפי שנפסק, גוף פרטי אשר נתבע בהליך ייצוגי, יוכל לחזור
22

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 12597-01-21 איבגי ואח' נ' חברת קו צינור אילת אשקלון בעמ ואח'

ת"א 16731-03-21 זיגוג ואח' נ' חברת קו צינור אילת אשקלון בעמ ואח'

אל המדינה בהודעת צד שלישי או בתביעה נפרדת ולבית המשפט נתונה הסמכות
להפחית את החיוב או לפטור את המדינה מהחיוב:

"ככל שמדובר בהודעת צד שלישי או בתביעה נפרדת
להשתתפות או לשיפוי שנקט נגד הרשות הגוף הפרטי-הנתבע
בהליך הייצוגי, נתונה לבית המשפט הסמכות להפחית את
החיוב שעל הרשות לשאת בו ובמקרים מתאימים אף לפטור
את הרשות כליל ממנו, וזאת מכוח עקרונות כלליים שנקבעו
בדין בנוגע להפחתת סכומי השבה וחלוקת אחריות בין
מעוולים (ראו: סעיף 84(ב) לפקודת הנזיקין; סעיף 2 לחוק
עשיית עושר; פרידמן ושפירא בר אור דיני עשיית עושר בעמ'
65-68). דהיינו, ישנן דרכים נוספות לצמצם את הפגיעה
התקציבית הקשה בקופה הציבורית שאותה נועדו ההגנות
הקבועות בסעיפים 3, 8(ב)(1), 9, 20(ד)(1) ו- 21 לחוק
תובענות ייצוגיות למנוע."

(ענין סירוגה-ברניר, בפס' 23 - 24 לפסק דינה של כב' הנשיאה
א' חיות).

37. לכאורה, לא ניתן להגיש תובענה ייצוגית כנגד הנתבעת 2 בשל הטענות נגדה ובכללן
כי לא פיקחה כראוי על פעילות הנתבעת 1 ולא עשתה שימוש ראוי בסמכויות
המצויות בידה. עם זאת, ככל שהטענות נגד הרשות הן כי היא יצרה את המפגע,
היינו היא גורם המפגע כמשמעו בפריט 6 לתוספת השניה לחוק תובענות ייצוגיות,
ניתן להגיש נגדה תובענה ייצוגית (ר' והשוו: ח' ויניצקי וא' פלינט **תובענות ייצוגיות**
493 (2017) (וההפניות שם). להשלמת התמונה יוער כי כאשר עילת התובענה הייצוגית
נגד הרשות הינה החלטה של הרשות והסעד המבוקש הוא פיצויים או השבה,

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 12597-01-21 איבגי ואח' נ' חברת קו צינור אילת אשקלון בעמ ואח'

ת"א 16731-03-21 זיגוג ואח' נ' חברת קו צינור אילת אשקלון בעמ ואח'

1 הסמכות העניינית נתונה לבית המשפט לעניינים מנהליים (סעיף 5(ב)(2) לחוק
2 תובענות ייצוגיות).
3 38. כפי שעולה מן המקובץ, נוכח סממניה הייצוגיים של התובענה הקבוצתית דן
4 והתנהלות בא כוחה אשר מחדדת סממנים אלו, הנני סבורה כי יש בצורך המדינה
5 כנתבעת משום ניסיון פסול לעקוף את ההגנה הייחודית המוקנית לה בסעיף 3(א)
6 לחוק תובענות ייצוגיות. בהקשר זה גם נפסק מפי כב' השופט נ' הנדל ב-דנ"מ
7 5519/15 יוסף אחמד יונס נ' מי הגליל תאגיד המים והביוב האזורי בע"מ, בפסקה
8 11 (17.12.2019):

9 "ניתן לומר כי תכליתן של כל ההגנות הייעודיות למדינה
10 ורשויותיה דומה. הן נועדו למנוע "פגיעה בתקציבן של
11 הרשויות כתוצאה מחיובן בפיצויים או בהשבה בהיקפים
12 גדולים", באופן שיערער את הוודאות התקציבית, ויכרסם
13 בשירותים הניתנים לציבור הרחב (עניין סירוגה-ברניר,
14 פסקה 25; לניתוח "הגנת התקציב" בראי הדין המהותי, ראו
15 עניין עיריית ירושלים, פסקאות 46-54 לחוות דעתו של
16 הנשיא א' גרוניס). שיקולי תקציב אלה מחדדים את
17 ההיררכיה בין תכליותיו השונות של מוסד התובענה הייצוגית
18 – ומלמדים כי המחוקק התמקד בקידום האינטרס הציבורי
19 באכיפת החוק כלפי הרשויות, ופחות בהגשמת האינטרס
20 האישי של חברי הקבוצה בקבלת סעד הולם."

21 שימוש לרעה בהליכי משפט
22

23 39. לבסוף, בבחינת למעלה מן הצורך, אתייחס לטענת הנתבעות בדבר שימוש לרעה
24 בהליכי משפט. הנתבעות טוענות כי מדובר בתובענה ייצוגית "במסווה" אשר הוגשה
25 כתובענה רגילה המהווה סיווג מלאכותי הואיל וכבר הוגשו בקשות אישור לפניה

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 12597-01-21 איבגי ואח' נ' חברת קו צינור אילת אשקלון בעמ ואח'

ת"א 16731-03-21 זיגוג ואח' נ' חברת קו צינור אילת אשקלון בעמ ואח'

- 1 אותן ביקשה "לעקוף". התובעים הכחישו בלקוניות את הטענה כי פעלו בחוסר תום
2 או מטעם טקטי.
- 3 40. האיסור על שימוש לרעה בהליכי משפט יבחן באופן אובייקטיבי, בדומה לעקרון
4 תום הלב. יש לבחון כיצד היה נוהג בעל דין סביר בנסיבות העניין, כאשר יש לקחת
5 בחשבון גם את האינטרסים והציפיות של כלל בעלי הדין, בית המשפט והציבור
6 בכללותו (ר' רע"א 3025/21 **צליל אנגל נ' בית הספר תגליות בע"מ**, בפסקה 14
7 (18.7.2021) (להלן: "**ענין אנגל**")). תקנות סדר הדין האזרחי, תשע"ט-2018 החדשות
8 אף עיגנו, כעקרון יסודי, את האיסור על שימוש לרעה בהליכי משפט, במסגרת תקנה
9 4.
- 10 41. התובעים טענו כי לא ידעו על קיום התובענה הייצוגית, גם בעניין זה ניתן תצהיר
11 בודד שמא "מייצג" בכל תביעה. אף אם יתכן שתובע כזה או אחר לא היה מודע
12 להגשת התובענה הייצוגית, לא היה בקיא בהשלכות המשפטיות ולעובדה כי הוא
13 נכלל בהגדרת הקבוצה בבקשת האישור, יש להניח כי באי כח התובעים, המייצגים,
14 היו יכולים לעיין בפנקס תובענות ייצוגיות ולמצוא בו את בקשות האישור
15 הרלוונטיות. מכל מקום, גם בשלב זה של הדיון, כשקיומה של התובענה הייצוגית
16 עלה, התובעים מתבצרים בעמדה כי יש להתיר להם לנהל את התובענה הקבוצתית
17 במתכונת שהוגשה ללא כל דיחוי. ביחס למקרים בהם תובעים ניסו "לעקוף" את
18 מסלול התביעה הראוי כבר נפסק כי התנהלות שכזו עלולה להיראות כשימוש לרעה
19 בהליכי משפט (ר' למשל בפס' 4 - 5 לפסק דינו של כב' השופט י' עמית ב-רע"א
20 2063/16 **הרב יהודה גליק נ' משטרת ישראל** (19.1.2017)) וכך גם בענייננו. במישור
21 הסעד, שימוש לרעה בהליכי משפט יכול להוביל לסילוק התובענה על הסף או למחוק
22 את כתב הטענות מכח תקנה 42 לתקנות סדר הדין האזרחי, תשע"ט-2018 (ענין
23 **אנגל**, בפס' 15 - 17).

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 12597-01-21 איבגי ואח' נ' חברת קו צינור אילת אשקלון בעמ ואח'

ת"א 16731-03-21 זיגזג ואח' נ' חברת קו צינור אילת אשקלון בעמ ואח'

סוף דבר

1

2

42. על יסוד כל האמור, תביעת איבגי ותביעת זיגזג נמחקות בזאת.

3

בנסיבות קיומו של הליך התובענה הייצוגית, אין בהחלטתי זו להוות את "יריית

4

הסיום" של מיצוי זכויות התובעים.

5

התובעים ישלמו לכל אחת מהנתבעות הוצאות הבקשה סך כולל 20,000 ₪.

6

7

8

9

10

11

12

13

14

ניתן היום, כ"ב חשוון תשפ"ב, 28 אוקטובר 2021, בהעדר הצדדים.

15

אירית קלמן ברום, שופטת

16

17

18

19